

4. Веников В.А. Теория подобия и моделирования. – М., 1976. – 328с.
5. Ракитов А.И. Историческое познание. – М., 1982. – 197с.
6. Виннер К. Кибернетика или управление и связь в животном мире и машине. – М.: Иностранная литература, 1968. – 315с.
7. Эшби У.Р. Введение в кибернетику. – М.: Иностранная литература, 1959. – 195с.
8. Alternative Energy Sources Conference Summary Update. Technology and Applications for Minnesota. – Bloomington, 1976, April 27-28. – 57p.

УДК 726.7:727.4

Жовква О.І.

Департамент містобудування та архітектури КМДА

РОЗТАШУВАННЯ КУЛЬТОВИХ СПОРУД ТА ДУХОВНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ В КОНТЕКСТІ СВІТОВИХ ТЕНДЕНЦІЙ

Актуальність проблеми. Сьогодні в Києві ведеться робота з розробки Генерального плану розвитку м. Києва та його приміської зони до 2025 р. Станом на сьогодні розроблено Концепцію стратегічного розвитку міста Києва – першу стадію Генерального плану розвитку м. Києва та його приміської зони на період до 2025 р. Основні рішення Концепції враховують рішення попередніх Генеральних планів міста Києва, зокрема Генерального плану розвитку міста Києва та проекту планування його приміської зони до 2020 року.

Питання розробки містобудівної документації для столиці є дуже актуальним та важливим, оскільки Київ має надзвичайне геополітичне положення, розташування в системі глобальних інформаційних, культурних, енергетичних, транспортних зв'язків, має статус історико-культурного і духовного центру Східної Європи. Київ являється потужним науковим, освітнім, культурним, туристичним, релігійним центром України та Європи.

Київ має усі передумови для подальшого розширення діапазону свого значення у міжнародних відносинах.

Місія Києва полягає в тому, що Київ – столиця України, державний центр управління, науки, культури, духовності, освіти, туризму тощо.

Для досягнення стратегічної мети сталого розвитку та забезпечення місії Києва, місто має виконувати прогресивні пріоритетні функції та завдання серед яких:

- збереження історичного середовища, пам'яток світового, національного та місцевого значення, раціональне їх використання;
- відтворення втрачених об'єктів культурної, духовної та релігійної спадщини;
- розвиток установ культури та духовності з урахуванням потреб різних соціальних, етнічних та вікових груп [7].

Зважаючи на статус Києва, як культурної та духовної столиці України, в контексті розробки Генерального плану розвитку м. Києва до 2025 р. здійснена робота над розробкою схеми розташування культових споруд та духовних навчальних закладів. Дана схема необхідна для систематизації інформації щодо втрачених у попередні роки культових споруд, виявлення місця, де необхідно відновити або додатково побудувати сакральні об'єкти. Схема розташування культових споруд розроблялась із врахуванням діючого генерального плану розвитку м. Києва, історико – опорного плану міста та наявної науково-популярної літератури щодо знищеної на початку ХХ ст.

культурно-духовної архітектурної спадщини [1,3,4].

Дана робота також являється результатом багаторічної праці щодо збору інформації відносно втрачених у різні часи (у т.ч. в 30-ті р. ХХ ст.) об'єктів сакральної архітектури, а також результатом збору інформації стосовно культових споруд, що проектуються та будуються, (у Києві на сьогодні зводиться близько 20 храмів). На схемі нанесені вже існуючі кульові споруди (на сьогодні у Києві нараховується 64 релігійні конфесії, 19 монастирів і близько 155 культових споруд. Окрім того в Києві працює 40 духовних навчальних заклади), ділянки, які знаходяться в стадії оформлення та вже відведені Київрадою для будівництва культових споруд та їх комплексів. На схемі нанесено перспективні місця для будівництва культових споруд на нових ділянках із врахуванням графічних матеріалів та пропозицій авторів Генерального плану розвитку міста Києва та проекту планування його приміської зони до 2020 року. У роботі також надані пропозиції стосовно відновлення знищених у різні роки культових споруд, створення об'єктів – пам'яток на місці руйнації сакральних об'єктів, які не підлягають відтворенню в силу нової містобудівної ситуації.

У ході роботи над схемою виявлено, що основним недоліком сучасної мережі культових споруд та духовних навчальних закладів є нерівномірність їх розташування. Однією із основних причин даної обставини є те, що на сьогодні відсутня чітка концепція розташування сакральних споруд та духовних навчальних закладів на території України. В Україні не існує нормативів щодо визначення кількості прихожан, для культових споруд будь-якої конфесії (до речі у царській Росії такі нормативи існували: храм будувався в тому випадку, коли в община налічувала більше 400 прихожан).

Так на сьогодні ми маємо ситуацію, коли в історичному центрі столиці, зокрема Печерському та Подільському районах, зафіксована кількість сакральних споруд та приходських шкіл, яку можна

вважати достатньою, в той час як у Деснянському, Дарницькому та Дніпровському районах столиці спостерігається певна нестача таких об'єктів. Мешканці даних районів змушені відвідувати сакральні споруди сусідніх ареалів. При даній організації мережі сакральних споруд та духовних навчальних закладів, окрім перенавантаження матеріально-технічної бази функціонуючих споруд та закладів, також збільшується радіус обслуговування населення. Також слід зазначити, що в існуючій сучасній мережі духовних навчальних закладів відсутні деякі сходишки духовної освіти.

Для вирішення даної проблеми у складі схеми розташування культових споруд було запропоновано схему перспективного розвитку духовних навчальних закладів, що включає оцінку існуючого стану мережі, виявлення дефіциту потужностей, визначення принципів розміщення об'єктів.

Концентрація кількох функціонально споріднених об'єктів в одному духовному комплексі є економічно доцільнішою від автономного будівництва культових споруд та духовних навчальних закладів на різних ділянках. В сучасних умовах дуже часто не враховується можливість концентрації та централізації при розміщенні даних об'єктів, що недопустимо.

Таким чином при формуванні мережі сучасних культових споруд та їх духовних навчальних закладів доречно застосовувати принцип концентрації, а також принцип конфесійної толерантності. Він полягає в розташуванні на одній земельній ділянці достатньої площі культових споруд різних конфесій. Аналог можна знайти у багатьох країнах, в т.ч. у країнах близького зарубіжжя, зокрема в Росії.

Так, восени 1996 році за ініціативою і за рахунок благодійного фонду розвитку татарської духовної спадщини «Хілень», у Москві (вул. Хачатуряна, 8) розпочалось будівництво Духовно-просвітницького комплексу трьох основних релігій світу – християнства, ісламу та іудаїзму (рис. 1).

Даний комплекс формують мечеть «Інам», православна церква і синагога. При мечеті функціонують: медресе на 200-250 учнів, будинок ритуальних мусульманських послуг, магазин мусульманської літера-тури і атрибутики та кафе, у якому проводять благодійні обіди.

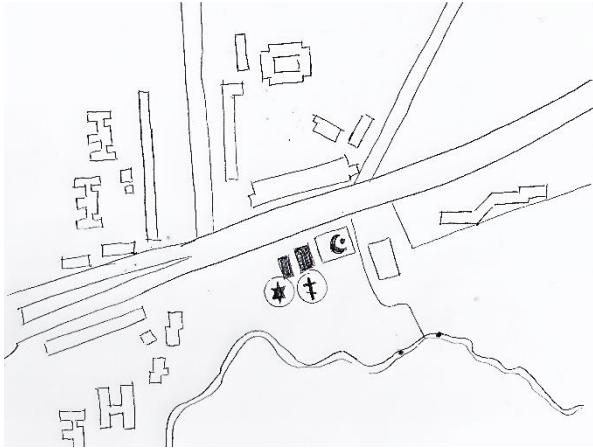

Рис.1 –Духовно-просвітницький комплекс

Меморіальний сакральний комплекс (рис.2) на Поклонній горі (вул. Мінська, 2-Б) зведений у 1995-97 рр. за ініціативою уряду Москви у знак пам'яті про полеглих православних, мусульманських і єврейських воїнів, які воювали і загинули у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 рр.

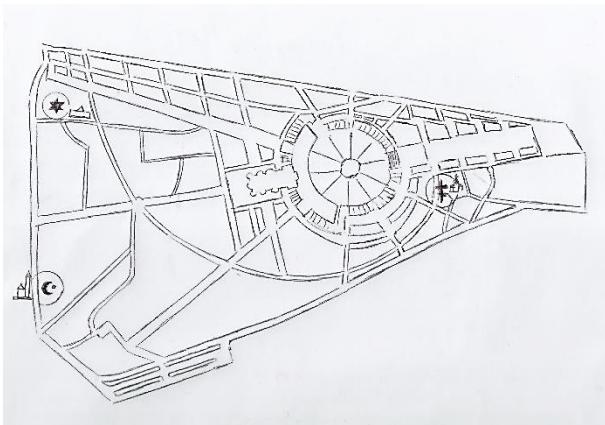

Рис.2 – Меморіальний сакральний комплекс на Поклонній горі

На Поклонній горі зведені православна церква, іудейська синагога і мечеть. Таким чином, цей комплекс, як і попередній, став символом толерантності представників різних релігій [2].

Історичних прикладів близького розташування культових споруд різних конфесій чимало в світі:

1. Так у Санкт-Петербурзі і його околицях, відвойованих у шведів, у петровські часи, діяли лютеранські церкви для місцевого населення, яке жило тут ще до Північної війни. У 1704 р. лютеранська кірха Св. Анни стояла на території Петропавлівської фортеці, неподалік від дерев'яної православної церкви святих апостолів Петра і Павла. Пізніше її було перенесено ближче до Митного двору [9].

2. Соборна мечеть у Санкт-Петербурзі (рис.3), наприклад, зведена в самому центрі міста, неподалік від Троїцької площі, прямо навпроти Заячого острову – фактично, біля історичного ядра міста, у лічених метрах від Петропавлівської фортеці і царської усипальниці – православного Петропавлівського собору [8].

Рис.3 - Соборна мечеть у Санкт-Петербурзі

3. Костел Св. Катерини на Невському просп. 32-34 знаходиться неподалік православного Казанського собору та Голландської кірхи (рис.4), що не заважає культовим спорудам трьох християнських конфесій повноцінно виконувати свої функції [9].

Рис.4 - Костел Св. Катерини на Невському проспекті

4. Синагога у Санкт-Петербурзі розташована на Великій Майстерній вулиці (рис.5) (тепер Лермонтовський просп.) неподалік православного Микільського собору [9].

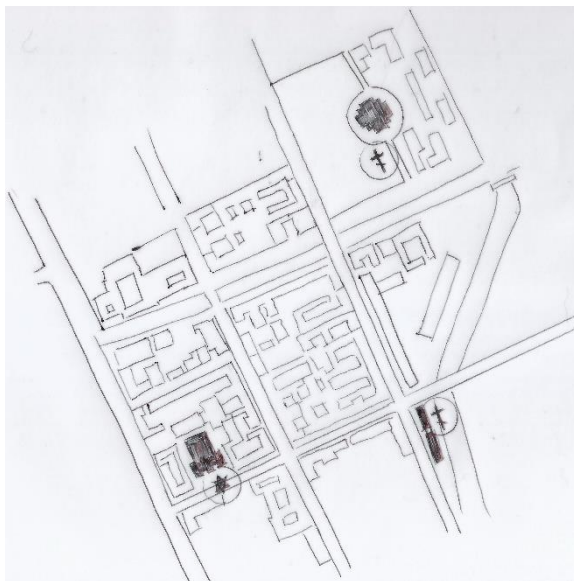

Рис. 5 - Синагога у Санкт-Петербурзі на Великій Майстерній вулиці

5. У місті Жовква, що у Львівській обл. поруч існують Костел (тепер церква Св. Йосафата) і монастир о. Домініканів, синагога і децю далі – православна церква Св. Трійці (рис.6).

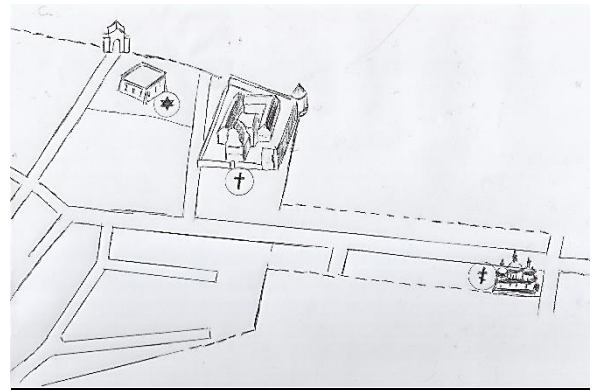

Рис.6 – Комплекс у місті Жовква

6. Єрусалим є спільною святинею для представників трьох релігій: християн, іудеїв і мусульман. Єрусалим називають містом миру, містом трьох релігій, а також містом поєднання пам'яток історії і народів, традицій і культур, де одночасно є церкви, синагоги і мечеті [6].

Якщо піднятися на Маслинну гору, то відкриється вид на серце Єрусалима – Старе місто. Звідси місто постає у всій своїй величі: потужні кріпосні стіни, купола храмів, мечетей і синагог. Місто поділене на чотири квартали: мусульманський, християнський, вірменський і єврейський.

Мусульманський квартал найбільший з чотирьох, заселяють араби, які приїхали із оточуючих сіл, після того як євреї і християни залишили дану територію. Тут знаходяться найбільш значущі для мусульман святині: мечеть Купол скали і Аль-Акса, які шануються мусульманами нарівні з Меккою.

Християнський квартал почав будуватися у IV ст. н.е. У ньому розташовано близько 40 церков та монастирів. У центрі кварталу знаходиться Храм Гробу Господнього, де згідно церковної традиції, був розп'ятий, похований, а згодом воскрес Ісус Христос.

У єврейському кварталі знаходиться головна святиня іудейського народу – стіна плачу.

7. Місто Стамбул. На сьогодні переважна більшість мешканців міста – мусульмани. Зберігається не чисельна община православних греків. У кварталі Фанар знаходиться центр Константинопольської Православної Церкви і резиденція Вселенського Патріарха. Також у

Стамбулі проживають прихильники іудаїзму [5].

У Києві також можна спостерігати добросусідські відносини між різними конфесіями. Так на вул. Лук'янівській мирно співіснують мечеть Духовного управління мусульман України та протестантська церква адвентистів сьомого дня. При розробці схеми розташування культових споруд у м. Києві було запропоновано будівництво православної культової споруди неподалік від даних об'єктів.

Таким чином при розробці схеми розташування культових споруд у м. Києві місця для розташування нових культових споруд визначались із врахуванням принципів концентрації та конфесійної терпимості.

Проведена робота з розробки схеми дозволила визначити місця, де були зруйновані культові споруди, а також визначити ділянки для будівництва нових об'єктів із врахуванням новітніх світових тенденцій і звичайно ж історичного досвіду розташування та функціонування

культових споруд та духовних навчальних закладів різних конфесій.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Геврик Т. Втрачені архітектурні пам'ятки Києва. Нью-Йорк. 1987.-64с.
2. Глушкова В.Г. Москва от центра до окраин. Административные округа Москвы. М.: Вече, 2008.-480с.
3. Вечерський В.В. Втрачені об'єкти архітектурної спадщини України. К., 2002.
4. Вечерський В.В. Українська спадщини. Історико культурологічне ессе. К.: Видавництво Інституту проблем сучасного мистецтва, 2004.-340с.
5. Иванов С.В. поисках Константинополя. М.: Во круг света, 2013.-752с.
6. Карен Армстронг Иерусалим. Один город, три религии. М.: Альпина нон-фикшн, 2012.-566с.
7. Концепція стратегічного розвитку міста Києва (перша стадія Генерального плану розвитку м. Києва та його приміської зони до 2025 року), затверджена рішенням Київської міської ради від 2010 р.
8. Михайлов А.М. Санкт-Петербург: 100 удивительных мест и фактов, которых нет в путеводителях. М.: Эксмо, 2010.-320с.
9. Храмы Санкт-Петербурга / М.С. Зимина, О.О. Лихачева. – СПб.: КОРОНА принт, 2006-368 с.

УДК 72.01:72.012

Ремизова Е.И., Лопатько В. М.

Харьковский национальный университет строительства и архитектуры **АРХИТЕКТУРНЫЙ ПОЛИФОНИЗМ В ТВОРЧЕСТВЕ А. Н. БЕКЕТОВА**

Актуальность и цель исследования.

Творчество А. Н. Бекетова (1863-1941) в настоящее время представляет особый интерес [1-3]. Кроме проблем связанных с утратой аутентичных черт г. Харькова и его отдельных памятников и ансамблей, на виду остается проблема гармоничной взаимосвязи старого и нового, которая особым образом решалась на рубеже XIX-XX веков [4-6]. Творчество Бекетова можно сравнить с оперным искусством, главной особенностью которого является полифоническое пение. Разные сценические персонажи исполняют арии на

разные голоса одновременно и вместе с музыкальным сопровождением. Все это разнообразное звучание сливается в сложнейшую единую гармоничную композицию. Подобно этому работал и Бекетов. Раскрыть метод работы харьковского мастера – **цель** данной работы.

Бекетов получил академическое образование в Петербургской Академии художеств (1882-1888 гг.), которое давало ему фундаментальное знание множества стилей и способов формообразования в этих стилях.⁵ Оперирова этими знаниями и

⁵

«Фундаментальные принципы проектирования, усвоенные еще в Академии художеств, пронизывали все его работы независимо

от разнообразных задач, которые приходилось решать на протяжении полувека его творческой деятельности [3, с. 19].